

Utkast til hørings svar til Klimabaserte energikrav til bygg, ref. 21/4140

Forslag til endringer i Byggteknisk forskrift (TEK17) kapittel 9 Ytre miljø

Grønn Byggallianse viser til høring om klimabaserte energikrav kap. 9 om ytre miljø i Byggteknisk forskrift (TEK17).

Våre innspill:

§ 9-2 Helse- og miljøfarlige stoffer

Grønn Byggallianse støtter forslaget om endring i overskrift fra **helse- og miljøskadelig** til **helse- og miljøfarlig**.

Vi er enig i at det i dag er lettere å innhente dokumentasjon på stoffinnhold i kjemiske produkter enn i faste produkter pga krav om sikkerhetsdatablader for kjemiske produkter.

Erfaring fra [ECOproduct-databasen](#) der det er satt kriterier strengere enn foreslått i TEK, er at det er mulig å få opplysninger også når man etterspør lavere verdier enn 0,1 vekt % (0,02, 0,01 og 0,001 vekt%). Vi tror at dokumentasjonsmengden vil øke med økte krav, (slik det har blitt for kjemiske produkter som følge av krav til SHD). Hvis produsenter blir bedt om å dokumentere lavere innhold og andre stoffer i tillegg til stoffer på den norske prioritetslisten og kandidatlisten, vil tilfanget på dokumentasjon øke.

Erfaring fra ECOproduct viser at det benyttes forbudte stoffer også i dag, så vi anbefaler at det stilles krav om å også dokumentere fravær av stoffer på godkjenningslisten og forbuds- og begrensingslisten. Dette vil også bli etterspurt for å kunne svare opp taksonomiens krav og krav i ny BREEAM-manual.

Det finnes i dag flere måter å dokumentere at produktet ikke inneholder helse- og miljøfarlige stoffer, som teknisk godkjenning fra SINTEF, EPD, Svanemerket eller ECOproduct dokumentasjon.

§ 9-5 Byggavfall og ombruk

For å utløse potensialet for utslippskutt i næringen, er det særlig viktig å redusere utslipp knyttet til materialbruk ved nybygg, rehabilitering og riving gjennom å legge til rette for ombruk, materialgjenvinning og å minimere avfall.

Overskrift:

Det er positivt at ombruk løftes opp i overskriften.

(1) Endringsdyktighet bør løftes ytterligere frem.

Vi foreslår følgende endring markert i grønt:

(1) *Byggverket skal sikres en forsvarlig levetid gjennom tilrettelegging for endringsdyktighet og reparasjoner, slik at avfallsmengde og behov for nye materialer begrenses til et minimum.*

Det bør komme tydelig frem hvilket omfang som skal vurderes. I utkast til ny manual for BREEAM-NOR MAT07 er det satt opp at følgende skal inngå i vurdering av endringsdyktighet:

- Planlagte funksjoner og muligheter for fremtidige bruksendringer
- Planløsning og etasjehøyder
- Kommunikasjonsarealer og kjerner
- Bæresystem
- Klimaskall
- Tekniske installasjoner

(2) Det skal velges produkter som er egnet for ombruk og materialgjenvinning. Byggverk skal prosjekteres og bygges slik at det så langt som mulig er tilrettelagt for senere demontering.

Under veiledning til første ledd bør *endringsdyktighet* nevnes og beskrives som et tiltak for å oppnå forsvarlig og tilsiktet levetid.

Det er positivt at det både skal legges til rette for ombruk og materialgjenvinning i dag, og at det skal prosjekteres for fremtidig ombruk gjennom å kreve at bygget skal være tilrettelagt for senere endring og demontering. Dette vil, som det også pekes på i veiledningen, bidra til mindre ressursbruk, mindre avfall og reduksjon av klimagassutslipp fra bygg.

Formuleringen «så langt som mulig» er imidlertid diffus, og vi foreslår derfor at TEK konkretiseres i veiledningen gjennom en tabell eller eksempler som viser at det her er snakk om å tilrettelegge for:

- funksjonsendring uten å endre bygningskroppen (generalitet)
- mulighet for endring innenfor eksisterende bygningskropp (fleksibilitet)
- mulighet for endring utover eksisterende bygningskropp (elastisitet)

Det vil være en fordel om veiledningen beskriver flere aspekter ved hvordan man kan tilrettelegge for forsvarlig levetid og senere ombruk gjennom prosjektering og bygging. Veiledningen kan med fordel koordineres med nye BREEAM-NOR krav til endringsdyktighet og ombrukbarhet (MAT 07).

Det bør også komme krav i DOK § 12-2, 12-3 og 12-4 om at søker, prosjekterende og utførende har ansvar for at det dokumenteres tilrettelegging for senere demontering.

§ 9-6. Avfallsplan

(1) For følgende tiltak skal det utarbeides en avfallsplan som gjør rede for planlagt håndtering av byggavfallet fordelt på ulike avfallstyper og -mengder.

d) oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging, endring eller riving av bygninger, konstruksjoner og anlegg dersom tiltaket genererer over 10 tonn bygg- og rivningsavfall.

Vi støtter forslaget om at tiltak som genererer over 10 tonn kan gjelde for f.eks. fasaderehabiliteringer. Det er imidlertid viktig at direktoratet fastsetter hva slags tiltak 10-tonns-regelen skal gjelde for.

Det er nødvendig å stramme til for å bidra til avfallsreduksjon i byggeprosess. Det er derfor positivt og nødvendig at også mindre tiltak og prosjekter får krav om avfallsplan i § 9-6 og avfallssortering i § 9-8.

Avfallsplanen bør i tillegg deles opp i én plan for rivemengder og én for avfall fra byggearbeider. Dette for enkelt kunne skille på måltall å redusere rivemengder og avfall tilknyttet ny materialbruk.

§ 9-7. Kartlegging av farlig avfall og bygningsfraksjoner som må fjernes. Krav til kartlegging av materialer egnet for ombruk, miljøkartleggingsrapport og ombruksrapport.

Overskrift:

Vi støtter at overskriften inkluderer ombrukskartlegging, samt forslaget om å endre benevnelsen fra miljøsanering til miljøkartleggingsrapport.

Overskriften fremstår imidlertid som uoversiktlig. Den kan omformuleres for å fremheve at det handler om:

1. kartlegging av farlig avfall/miljøkartleggingsrapport
2. kartlegging av materialer egnet for ombruk/ombrukskartleggingsrapport

F.eks. «**Krav til miljøkartlegging og ombrukskartlegging**»

(1) Ombrukskartlegging

Ved gjennomføring av tiltak i eksisterende byggverk skal det foretas kartlegging av bygningsdeler, installasjoner og lignende som kan utgjøre farlig avfall etter avfallsforskriften. Det samme gjelder andre bygningsfraksjoner som avfallsforskriften stiller krav om å fjerne, og bygningsfraksjoner som er egnet for ombruk.

Det hadde vært en fordel om dette punktet ble delt i to, der det nye punktet omhandler ombrukskartlegging.

F.eks. «**Ved gjennomføring av tiltak i eksisterende byggverk skal det foretas kartlegging av bygningskomponenter, installasjoner og lignende som er egnet for ombruk.**»

(3) Miljøkartleggingsrapport

c) Her bør det tilføyes «evt. kjente om- og påbygningsår».

h) og i) kan med fordel tas ut. Miljøkartleggeren blander seg sjelden inn i hvordan det farlige stoffet bør fjernes. Dette kan i verste fall føre til store kostnadsøkninger, fordi en miljøkartlegger ikke nødvendigvis har kunnskap om miljøsaneringen, og derfor kan beskrive en dyr og uhensiktsmessig metode.

Dette understøttes av at Direktoratet skriver i kap 3.4.2 at endringene som er gjort er motivert av at «Ordet «miljøsaneringsbeskrivelse» er forslått endret til «miljøkartleggingsrapport» fordi rapporten i liten grad beskriver hvordan det skal saneres».

Det bør tas inn krav til at kommunenavn, gårds- og bruksnummer skal oppgis.

(4) Ombruksrapporten skal minst inneholde opplysninger om:

Vi har følgende forslag til endringer:

g). Oppsummering av vurderinger og anbefalinger for ombrukbarhet sammenstilles i en tabell iht. bygningsdelstabellen NS 3451 for bygningsdeler som er nevnt der. Byggevarer og komponenter som ikke er nevnt i bygningsdeltabellen, benevnes ut fra formål for kartleggingen.

Kartleggingstabellen bør være tilgjengelig i regneark eller tilsvarende format, slik at informasjonen lett kan eksporteres som dataentiteter inn i ulike typer databaser og markedsplasser.

Punktene i forskriften kan suppleres som følger:

- h) beskrivelse av formålet for kartleggingen, inkludert om det kan tenkes ombruk internt i eget prosjekt eller innen egen organisasjon
- i) beskrivelse av hva som kan tilgjengeliggjøres for eksterne aktører og/eller markedsplasser

Det er svært positivt at det foreslås å stilles krav til både miljøkartlegging og ombrukskartlegging ved større rehabiliteringer eller riving.

For ombrukskartlegging kan det i veiledningen henvises til veilederen [«Ombrukskartlegging og bestilling – slik gjør du det»](#). Her finnes forslag til mal for ombrukskartleggingsrapport (vedlegg 3). Veilederen gir også utfyllende informasjon om bestilling, hensikt og prosessene knyttet til ombrukskartlegging. Denne er tilgjengelig for nedlastning fra www.byggalliansen.no

§ 9-8. Avfallssortering

Minimum 70 vektprosent av avfallet som oppstår i tiltak i § 9-6 første ledd skal sorteres i ulike avfallstyper og leveres til godkjent avfallsmottak eller direkte til gjenvinning.

Krav til økt sorteringsgrad er positivt og gjennomførbart. Her kunne godt TEK vært mer ambisiøs og gått for 75%.

Det bør differensieres på nybygg og riving og som nevnt tidligere bør det stilles krav til egne avfallsplaner og rapporter for riving og nybygging. Ved riving kan kravet økes til 95 %. Dette vil også støtte opp en god oppfølging av § 9-7 om krav til miljø- og ombrukskartlegging.

Forslaget om at kommunene kan gi dispensasjon hvis det er lang avstand til avfallsmottaket vil kun gjelde i noen få tilfeller og foreslås tatt ut.

Vi savner et krav om avfallsgenerering pr kvadratmeter – det er mye viktigere å unngå at avfall oppstår, enn å sortere riktig. Et slikt krav kan også bidra til at byggebransjen blir mer bevisst sin avfallsgenerering, og endrer innkjøpsrutiner og byggemåter, slik at man faktisk genererer lite avfall. I dag genererer de fleste byggeplasser 50-60 kg pr kvm, mens noen pilotprosjekter er nede på under 20 kg/kvm. Vi foreslår et krav på ≤ 40 kg/kvm for nybygg og ≤ 30 kg/kvm for rehabiliteringer.

§ 9-9. Sluttrapport for faktisk disponering av avfall

For tiltak i § 9-6 første ledd skal det utarbeides en sluttrapport som viser faktisk disponering av avfallet, fordelt på ulike avfallstyper og avfallsmengder. Levering til godkjent avfallsmottak, direkte til gjenvinning eller til ombruk skal dokumenteres.

Vi støtter forslaget om at ombruk skal være med i avfallsplanen ved at det her legges til «eller til ombruk» i siste setning.

Som nevnt bør avfallsplanen deles opp i én plan for rivemengder og én for avfall fra byggearbeider og tilsvarende vil gjelde for rapporteringen.

Hvis det er krevende å rapportere hver for seg pga. parallelle arbeider og liten tomt til dobbel sortering, kan det være aktuelt at prosjektene kan rapportere samlet og gjøre en skjønnsmessig fordeling i etterkant basert på fraksjonene som er revet.